

تاتی تاتی با آتی

بازنشر: سایت فراچارت

www.farachart.com

شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام)
تالیف: احمد رضایی

شرکت بورس کالای ایران

(سهامی عام)

تاتی تاتی با آتی

تألیف:

احمد رضایی

ناشر:

شرکت بورس کالای ایران

شمارگان:

۵۰۰۰ نسخه

انتشار:

تابستان ۱۳۹۰

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۵	پیشگفتار ✓
۷	قرارداد آتی چیست؟ ✓
۸	تاریخچه شروع معاملات آتی ✓
۱۰	قرارداد آتی چگونه معامله می شود؟ ✓
۱۲	اساس تعیین قیمت معاملات آتی چگونه است؟ ✓
۱۲	وظیفه بورس کالا در معاملات چیست؟ ✓
۱۴	بورس در این میان چه جایگاهی دارد؟ ✓
۱۳	ویژگی کالاهای پذیرفته شده در بورس چیست؟ ✓
۱۳	نکات مهمی که قبل از انجام معاملات آتی باید دانست چیست؟ ✓
۱۵	ریسک معاملات چه معنایی دارد؟ ✓
۱۶	با توجه به ریسک معاملات به چه دلیل معاملات آتی مورد نیاز است؟ ✓
۱۶	آیا معاملات آتی (Futures) خطر دارد؟ ✓
۱۹	بازار آتی نقدشوندگی بالایی دارد یعنی چه؟ ✓
۲۰	معامله گران در بازار آتی چه کسانی هستند؟ ✓
۲۱	آیا بازار آتی فقط با وجود خریدار و فروشنده رونق می گیرد؟ ✓
۲۳	چگونه می توان در بورس کالا بعنوان یک معامله گر شروع به فعالیت کرد؟ ✓
۲۳	مراحل اجرایی این معاملات چگونه میباشد؟ ✓
۲۵	فرآیند معاملات آتی شامل بخشهای زیر است ✓
۲۶	آیا انجام معاملات در بورس هزینه ای دارد؟ ✓
۲۷	مراحل انجام خرید و فروش یک مشتری را بیشتر توضیح دهید؟ ✓
۲۷	ثبت سفارش خرید و فروش مشتری ✓
۲۸	در مشخصات قرارداد آتی چه چیزهایی مهم است؟ ✓
۳۰	واریز وجه تضمین اولیه توسط مشتریان ✓
۳۱	در سفارشات ارائه شده توسط مشتری به کارگزار موارد زیر اعلام می گردد ✓
۳۴	اتاق پای پای یعنی چه؟ ✓
۳۵	تسویه معاملات از طریق اتاق پای پای ✓

- ۳۶ ✓ تعیین قیمت تسویه
- ۳۶ ✓ انجام محاسبات روزانه
- ۳۷ ✓ تهیه گزارشات
- ۳۷ ✓ واریز به حساب معاملات آتی
- ۳۸ ✓ اختطاریه وجه تضمین اولیه
- ۳۹ ✓ بازار جبرانی
- ۴۰ ✓ برداشت از حساب
- ۴۰ ✓ تسویه نقدی
- ۴۱ ✓ تحویل کالا در قراردادهای آتی
- ۴۲ ✓ فرآیند تحویل کالا
- ۴۳ ✓ آیا مشتری در جریان این معاملات مشمول جریمه می شود؟
- ۴۴ ✓ چرا معامله گران در تالار بورسها لباس رنگی می پوشند؟
- ۴۴ ✓ چگونه می توان کارگزار بورس کالا شد؟
- ۴۵ ✓ تفاوت بین بازار های نقدی و آتی چیست؟
- ۴۹ ✓ لیست کارگزاران مجاز در معاملات آتی؟

پیش‌گفتار

این کتابچه برای آشنایی شما خواننده عزیز با بازار نوین معاملات آتی (Futures) به زبانی ساده نگاشته شده است .
 خوانندگان توجه داشته باشند که معاملات آتی برای افراد حرفه‌ای است و افراد عادی مادامی که با پیچیدگی‌های این ابزار معاملاتی آشنایی کامل پیدا نکرده‌اند، بهتر است وارد این گونه ابزارهای معاملاتی نشوند.
 ناگفته نماند که امروزه ابزار آتی و اختیار نقش ارزنده‌ای در اقتصاد و صنعت کشور ایفاء می‌کند و کمک بزرگی به تولیدکنندگان ، مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران عمده کالاهای بورس بوده و گروه مذکور هر کدام به فراخور وضعیت خود می‌توانند در این بازار کسب سود نمایند.
 برای آشنایی بیشتر با قراردادهای آتی می‌توانید به سایت www.ime.co.ir بخش قراردادهای آتی مراجعه کنید.

احمد پسر پانزده ساله‌ای بود که در خانواده‌ای متوسط زندگی می‌کرد. بسیار باهوش و بلندپرواز بود و در مدرسه به عنوان یکی از شاگردان ممتاز شناخته می‌شد. او نه تنها در مدرسه بلکه در بیرون از مدرسه هم آرام و قرار نداشت و از بیکاری و تنبلی هم بیزار بود. از سال گذشته با شروع تعطیلات تابستان به این فکر افتاده بود که سه ماهه تعطیلی تابستان وارد بازار سرمایه شده و درآمدی کسب نماید تا هم کمک خرج خانواده باشد و هم خرج تحصیلش را در آورد.

امسال پس از پایان سال تحصیلی و در آغاز تعطیلات تابستان برای پیدا کردن کار روزنامه‌ای خرید و ناگهان چشمش به جمله‌ای افتاد که سخت وی را تحت تأثیر قرارداد و کنجکاویش را برانگیخت. آن جمله این بود:

«حجم و ارزش معاملات آتی در

بورس کالای ایران افزایش یافت»

احمد که همیشه بدنبال پیشرفت در کار و زندگی بود، با خود گفت: هر طور که شده باید بدانم کار بورس کالا چیه و افزایش حجم معاملات آتی یعنی چی؟ فردای آنروز بسوی شرکت بورس کالا شتافت و وارد بورس شد ولی نمی‌دانست چگونه و از چه کسی بایستی اطلاعات بگیرد. لذا در حالی که بدنبال یک فرد آگاه می‌گشت چشمش به تابلویی افتاد

که روی آن نوشته شده بود «کارگزاری...»

دل را به دریا زد و با کمی تردید درب اتاق را زد و پیرمردی مهربان را روبروی خود یافت. با دیدن ناگهان آرامشی لذت بخش وجودش را فراگرفت، انگار پیرمرد را سالها می‌شناسد و به خود گفت او همان کسی است که

دستش را خواهد گرفت.

نمی‌دانست چه بگوید پیرمرد که در حال خواندن روزنامه بود رو به احمد کرد و گفت: کاری داری پسرم بیا بنشین.... پیرمرد سفارش چای داد. دقیقه‌ای در سکوت گذشت، پیرمرد به آرامی و با چهره‌ای که لبخند زیبایی بر آن نقش بسته بود به احمد گفت: لابد آمدی با بورس آشنا شوی پسرم اگر سوالی داری من در خدمت شما هستم. هر سوالی به ذهنت رسید، راحت باش پرس ولی من هم در لابه لای سوالات تو مطالب دیگری برایت می‌گویم که شاید اصلاً نشنیده‌ای به شرطی که خوب گوش بدهی. احمد که حالا دیگر آرام تر از قبل شده بود و تشنه اطلاعات بود، پرسید: آقا ببخشید دیروز در روزنامه دیدم که نوشته بود: « حجم و ارزش معاملات آتی در بورس کالا افزایش یافت » می

خواهم بدانم معاملات آتی یعنی چه؟ آیا اصلاً شخصی چون من می‌تواند به این معاملات وارد شود؟ چگونه می‌توانم وارد معاملات بورس شوم؟ اصلاً بورس کالا یعنی چه؟...

پیرمرد به میان حرفهایش دوید و گفت مثل اینکه خیلی عجله داری یکی یکی پسرم بذار اول جواب سوال اولت را بدهم!

قرارداد آتی (Futures) چیست؟

قراردادی است که فروشنده براساس آن متعهد می‌شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می‌کنند بفروشد و در مقابل

طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند و برای جلوگیری از امتناع طرفین از انجام قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد اتاق پایاپای بگذارند و متعهد

میشوند متناسب با تغییرات قیمت آتی این وجه تضمین را تعدیل کنند و اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سررسید با هم تسویه کنند

معاملات آتی از چه زمانی راه اندازی شد؟

تاریخچه معاملات آتی واقعاً جالبه!!

تاریخچه شروع معاملات آتی

در سال ۱۸۴۸ در شیکاگو تولیدکنندگان گندم برای فروش محصولات خود نیاز به بازاری داشتند تا معاملات نقدی را انجام دهند یعنی گندم بدهند و در عوض پولش را بگیرند.

به تدریج کشاورزان (فروشنندگان) و دلالان (خریداران) تصمیم به نوعی تعهد جهت دریافت وجه نقد خود در آینده گرفتند و زمینه معاملات آتی^۱ را پایه ریزی کردند بدین معنی که: تولیدکننده موافقت می کرد که محصول خود را به خریدار در تاریخ آینده (تاریخ تحویل کالا) با قیمت توافق شده بفروشد. در این راستا کشاورز از قبل می دانست که وجه خود را دریافت خواهد نمود

^۱- Futures Ccontract

و دلال نیز از قیمت کالا با خبر می‌شد و این معامله برای هر دو طرف معامله سودمند بود. زیرا خیال طرفین از تغییرات قیمتی در آینده آسوده می‌شد. بنابراین این نوع قراردادها به سرعت رایج گردید و حتی این قراردادها قبل از تاریخ تحویل چندین بار دست به دست می‌شدند.

اگر دلالی احساس می‌کرد نیازی به گندم ندارد، قرارداد خود را به فردی که گندم نیاز داشت می‌فروخت، مشابه آن نیز، تولیدکننده‌ای که قصد عدم تحویل گندم را داشت مسئولیت تحویل واقعی گندم را می‌توانست به دیگری منتقل کند.

قیمت قرارداد بستگی به وضعیت و حرکت قیمت گندم و سیستم عرضه و تقاضا در بازار داشت.

این قراردادها با اندکی تغییرات به سرعت تبدیل به ابزاری حمایتی برای طرفین معامله در شرایطی که بازار بر خلاف انتظار آنها حرکت می‌کرد، گردید. مثلاً در شرایط بد آب و هوا، افرادی که قرارداد فروش گندم منعقد کرده‌اند، علاقه‌مند هستند، قراردادهای ارزشمند خود را بدلیل کاهش عرضه

گندم، نگه دارند، برخلاف آن، چنانچه تولید مازاد بر تقاضا باشد، ارزش قراردادهای فروش نیز کاهش می‌یابد. به‌علاوه، این وضعیت، معامله گرانی را که قصد خرید و فروش گندم جهت تحویل فیزیکی را نداشته و صرفاً بعنوان پذیرش ریسک قیمت

گندم و کسب سود وارد معامله شده‌اند نیز ترغیب می‌کند.

در نتیجه معامله به شکل قراردادهای آتی، به دلیل وجود مزایای فراوان در

آن باعث ورود کالاهای دیگر نیز به این بازار شد و زمینه‌ای را ایجاد کرد که شکل قراردادهای آتی منظم و قانونمند شدند و به دنبال آن بورس شیکاگو (CBOT) در سال ۱۸۴۸ در آمریکا شکل گرفت.

در ایران آذرماه ۱۳۸۴ را می‌توان به عنوان سرآغاز جشن بلوغ بازار سرمایه قلمداد کرد زیرا در آن تاریخ طبق تصویب مجلس شورای اسلامی بر اساس قانون جدید بازار سرمایه که لایحه آن توسط دولت محترم به مجلس تقدیم شد، طبق ماده یک (بند یازدهم) معاملات اوراق مشتقه منجمله قراردادهای آتی کالادر بورس شکل قانونی پیدا نمود و مراجع تقلید عظام نیز قبل از دولت و مجلس بر اساس استفتائات اخذ شده مجوز لازم را تنفیذ نموده بودند.

بطور کلی بازارهای کالایی در دنیا به دو دسته تقسیم میشود:

- ۱- بازار نقدی که کالا در آن بصورت نقدی مورد داد و ستد قرار می‌گیرد.
- ۲- بازار مشتقه^۱ که بازاری است که در آن ابزارهای مالی مبتنی بر تعهد خرید و فروش مورد داد و ستد قرار می‌گیرد.

قرارداد آتی چگونه معامله می‌شود؟

جوهره یک قرارداد آتی قیمت تعیین شده در هنگام عقد قرارداد و مقدار کالای مورد معامله است. طرفین معامله متعهد به تحویل کالا و پرداخت وجه در تاریخی مشخص در آینده می‌شوند. قرارداد آتی در بورسها مورد داد و ستد قرار گرفته و شرایط قراردادها از پیش تعیین و استاندارد آن نیز تعریف شده است.

در معاملات آتی ابتدا کالایی با قابلیت نقد شوندگی بالا به عنوان دارائی پایه پذیرش

^۱- Derivatives

شده و سپس مشخصات قرارداد آتی بر روی آن تعیین و تصویب می گردد.

نقد شوندگی یعنی چه؟

نقد شوندگی یعنی اینکه آنقدر تعداد فروشندگان و خریداران در بازار زیاد هستند که اگر هر زمان خواستی قرارداد خودت رو بفروشی یا قرارداد یک فروشنده رو بخری همیشه یک فروشنده در بازار باشه که به اون بفروشی یا از اون بخری.

۱- دوره گشایش که خود شامل دو دوره است:

الف) دوره پیش گشایش: در صورت اجرا، این دوره از ساعت ۱۰ صبح آغاز و در ساعت ۱۵:۱۰ به اتمام می رسد. بعد از اتمام دوره پیش گشایش حراج تک قیمتی اجرا می گردد.

ب) حراج تک قیمتی: عملکرد این حراج بدین صورت است که از بین قیمت های موجود در صف خرید و فروش که امکان انطباق با یکدیگر دارند قیمتی را انتخاب می نماید که بر اساس آن بیشترین حجم معاملات در بازار امکان پذیر باشد و تمامی سفارشات ممکن را به آن قیمت با یکدیگر انطباق داده و از صف خارج می نماید.

۲- دوره حراج پیوسته:

عملکرد این حراج بدین صورت است که سفارشات خرید و فروش به ترتیب با اولویت قیمتی و سپس زمانی برای مشتریان در صف خرید و فروش قرار می گیرند و هر زمان قیمت خرید و فروش به

یکدیگر برسند و یا قیمت خرید از فروش بالاتر باشد در همان لحظه معامله انجام می‌شود.

اساس تعیین قیمت معاملات آتی چگونه است؟

قیمت قرارداد آتی یک کالا در بورس از طریق تعامل نیروهای عرضه و تقاضا در بازار طی یک جلسه معاملاتی بطور شفاف و آزاد تعیین می‌گردد. لازم به ذکر است که انتظارات مشتریان نسبت به شرایط کسب و کار در بازار، تغییرات قیمتی، تعدیلات فصلی و ... نیز علاوه بر عوامل عرضه و تقاضای بازار نقش مهمی را در تعیین قیمت ایفا می‌کنند. همچنین عوامل دیگری مثل شرایط تولید، عرضه محصولات جانبی، وجود محصول نهائی در بازار، در دسترس بودن نیروی کار، میزان موارد مصرف کالای موردنظر، حمل و نقل، نرخ بهره و هزینه فرصت سرمایه مشتریان بازار نیز نقش مهمی را در تعیین قیمت‌های آتی ایفاء می‌کنند.

وظیفه بورس کالا در معاملات چیه؟

در اصل بورس تضمین‌کننده کلیه معاملات انجام گرفته است بورس به افراد در خصوص اتخاذ موقعیتهای معاملاتی توصیه خاصی نمی‌کند، بلکه مسئولیت بورس، ایجاد و توسعه یک بازار امن، شفاف و

قانونمند است که مشتریان بتوانند در آن با حداقل هزینه‌های اطلاعاتی، مبادلاتی و معاملاتی نیازهای گوناگون خود در بازار را تامین نمایند. تمام بورسها دارای قوانین منظم و مدون می‌باشند و از هویت و موقعیت معاملاتی افراد باخبر هستند. افرادی که قوانین بورس را رعایت ننمایند،

متحمل جریمه یا مشمول مجازاتهای دیگر خواهند شد.

ویژگی کالاهای پذیرفته شده در بورس چیست؟

در بورس کالا اقلام مختلف کالایی نظیر فلزات، کالاهای کشاورزی، محصولات صنعتی، معدنی و حتی در

بورس‌های مدرن سهمیه آلودگی قابل معامله و پذیرش هستند به شرط اینکه استانداردها و شرایط مورد نظر بورس را کسب نمایند. لذا ویژگی اصلی کالاهای بورسی احراز شرایط استاندارد بورس جهت معامله می‌باشد که این شرایط شامل کیفیت کالا، نحوه تحویل، اندازه قراردادها، کارمزدها، جریمه‌ها و ... می‌باشد.

نکات مهمی که قبل از انجام معاملات آتی باید دانست چیست؟

انجام معامله آتی دارای ریسک است :

معامله آتی دارای ریسکهای مالی بالقوه‌ای است لذا باید شناخت کافی نسبت به این ابزار قبل از شروع معاملات وجود داشته باشد.

سرمایه گذار قبل از شروع معامله باید به نکات زیر توجه نماید :

- ✓ اهداف خود را معین نماید.
- ✓ حضور در بازار معاملات آتی را در درازمدت بنگرد.
- ✓ اتخاذ تصمیم معامله در این بازار نیاز به اندیشیدن در حوزه‌های اقتصادی گوناگون، توجه به عوامل اقتصادی و تحلیلهای زیر بنایی دارد.

بورس در این میان چه جایگاهی دارد؟

بورس محلی شفاف و امن جهت رویارویی عوامل عرضه و تقاضای بازار کالاهای گوناگون است که کلیه داد و ستدهای خریداران و فروشندگان در آن توسط بورس تضمین می‌گردد.

قراردادها در بورس به شکل استاندارد بوده و قیمت‌های مربوط برای تمام کسانی که وارد بازار می‌شوند یکسان است.

کشف قیمت‌ها در بورس به شکل سیستم حراج پیوسته توسط کارگزاری که بعنوان نماینده مشتریان معامله می‌نمایند به دور از هر گونه دخالت انسان و صلاح‌دید خاصی به طور کاملاً آزادانه و خودکار از طریق سیستم‌های الکترونیکی شکل می‌گیرد.

این سیستم حراج منجر به ایجاد و پذیرش همگانی به عنوان قیمت مرجع در خصوص کالای مورد معامله گردیده و این فرآیند به کشف قیمت معروف است. تمام شرکت‌کنندگان در قرارداد آتی با مشخصات کیفی، کمی و شرایط یکسان تحویل کالا روبرو هستند. مثلاً طبق قرارداد آتی سکه طلا که هم‌اکنون در بورس کالا معامله می‌شود، سکه مورد معامله، باید ضرب آخرین سال یعنی سال ۸۶ باشد و اندازه قرارداد سکه ۱۰ عدد است یعنی سکه ضرب سایر سالها پذیرفتنی نیست و یا فروش یا تحویل مقادیر کمتر از ۱۰ سکه امکان پذیر نیست فقط ۱۰ یا مضربی از ۱۰ مورد قبول است.

✓ شناخت بازار جهت بهره برداری مناسب از فرصتهای موجود
 ✓ بازارهای آتی فرصتهای زیادی را برای سرمایه‌گذار ایجاد می‌نماید که سرمایه‌گذار از آن فرصتها کسب درآمد می‌نماید ضمن آنکه معامله در این بازار نیاز به تحمل ریسک نیز دارد.

ریسک معاملات چه معنایی دارد؟

اگر خیلی ساده بگوییم ریسک یعنی وجود نا اطمینانی نسبت به شرایطی که در آینده بروز می‌کند و ریسک معاملات بدین معناست که معامله‌گر با یک سری احتمالات نسبت به قیمت‌ها، شرایط بازار و ... مواجه است و لذا با توجه به اینکه معاملات آتی دارای اثرات اهرمی نیز هستند و سود و زیان این نوع معاملات نسبت به معاملات نقدی سنگین‌تر است، مشتریان باید نسبت به این موضوع اطلاع کافی را داشته و به همین خاطر قبل از شروع معاملات آتی که سود و زیان قابل توجهی در آن وجود دارد، بایستی **بیانیه ریسک** را امضا نمایند. معاملات آتی از آن دسته از معاملاتی هستند که هم می‌توانند به عنوان ابزاری جهت از بین بردن ریسک موجود در بازار نقدی مورد استفاده قرار گیرند و هم به عنوان ابزاری جهت پذیرش ریسک ذاتی بازار و سرمایه‌گذاری برای کسب سود بکار می‌روند بنابراین این بیانیه ریسک باید قبل از انجام

معامله توسط مشتری امضاء شود.

با توجه به ریسک معاملات به چه دلیل معاملات آتی مورد نیاز است ؟

۱. پوشش دادن ریسک قیمت کالاها برای طرفین معامله .
۲. جلوگیری از سیر نزولی قیمتهای فروش کالا برای فروشنده .
۳. تثبیت قیمت معاملاتی کالاها و تولیدات برای فروشندگان و مصرف کنندگان.
۴. جلوگیری از سقوط قیمت مواد اولیه یا موجودی انبار .
۵. سهولت دریافت وام از بانکها با نرخ رقابتی برای مشتریان معاملات آتی.

آیا معاملات آتی (Futures) خطر دارد!!؟

معاملات آتی خطر ندارد. معامله گرانی خطرناک اند که معامله آتی را نمی شناسند ولی وارد معامله آتی شده اند. روش تسویه را نمی دانند و با چگونگی پوشش ریسک آشنائی ندارند. از این رو مناسب است معامله گران قبل از هر چیز با معاملات آتی آشنا شوند.

معاملات آتی، چه منافعی برای معامله گران دارد؟

به سوال خوبی اشاره کردی، پس حالا تعدادی از منافع بازار آتی را برایت بازگو می کنم:

۱- مدیریت نمودن ریسک معامله به طریق پوشش دادن آن (Hedging)

در معاملات آتی سرمایه گذاران میتوانند از قرار گرفتن

دارائی‌هایشان در معرض نوسانات قیمت بازار جلوگیری نمایند و با خرید و فروش به موقع قراردادهای آتی، زیان خود را کاهش داده یا از آن جلوگیری نمایند.

۲- استفاده از منافع اهرم مالی (Leverage)

معامله قرار دادهای آتی دربرگیرنده مقدار زیادی ریسک است و به معامله‌گران فرصت بدست آوردن سود زیادی را نیز می‌دهد. معامله‌گر با یک سپرده اولیه اندک، میتواند معادل ارزش دارائی را کنترل کند.

۳- کمک به کشف قیمت

تقابل عرضه و تقاضا در بازار منجر به کشف قیمت می‌گردد از اینرو به دلیل حجم بالای اینگونه معاملات، قیمت‌های عادلانه و شفاف از این بازار استخراج میگردد و نهایتاً این شرایط به نفع تولید کننده و مصرف کننده خواهد بود.

۴- امکان نقدشوندگی زیاد قرارداد آتی در دست معامله‌گر (Short Selling)

در قرار دادهای آتی برای اینکه سرمایه گذار قادر به فروش قرارداد آتی باشد نیاز به مالک بودن آن کالا یا دارائی معین ندارد، بلکه با عمل پیش فروش (Short Selling) میتواند یک قرار داد آتی را در بازار بفروشد و در صورت نیاز به تحویل، آنرا از بازار فیزیکی تهیه نماید.

۵- تضمین معاملات توسط اتاق پایاپای بورس

اتاق پایاپای هر بورس نقش مهمی را

جهت تضمین عملکرد مالی قرار دادهای آتی معامله شده در بورس ایفاء می‌کند و بعنوان پشتوانه قابل اطمینان برای طرفین معامله (خریدار و فروشنده) در اجرای سالم معاملات آتی در بورس میباشد. بدین صورت که ریسک طرف مقابل را حذف می‌کند و در حقیقت اتاق پایاپای هر بورس در مقابل خریدار نقش فروشنده و در مقابل فروشنده نقش خریدار را ایفاء می‌کند و از این جهت کلیه قراردادهای آتی معامله شده در بورس را تضمین نموده و سرمایه‌گذاران از این جهت اطمینان خاطر حاصل می‌نمایند.

۶- سرعت نقدشوندگی (Liquidity)

با ورود معاملات آتی در بورس سرعت نقد شوندگی در بازار و نیز نقدینگی در بازار افزایش می‌یابد و سرمایه‌ها بصورت جهت دار به بورس باز می‌گردد.

۷- استاندارد شدن قرار دادها

کلیه قراردادهایی که در بورس معامله می‌شوند، باید استانداردهای لازم را دارا باشند و در کلیه بورسها واحد پذیرش و استاندارد کالا فعالیت دارند که محصولات را از نظر کمیت و کیفیت با استاندارد تعریف شده توسط بورس تطبیق می‌دهند. بنابراین محصولات که وارد بورس می‌شوند به قرارداد استاندارد تبدیل می‌شوند.

۸- هزینه اندک معاملات

مطالعات نشان داده است که معاملات آتی هزینه‌های معادل یک دهم هزینه معاملات سهام را دارد. پائین‌ترین اختلاف بین قیمت خرید و فروش مربوط به بهای تنوع معاملات است.

منظور از جمله: بازار آتی قدرت

نقد شوندگی بالائی دارد، یعنی چه؟

بازار آتی دو شکل دارد:

بازار فعال (Liquid Market)

بازار غیرفعال (Illiquid Market)

غیرفعال

بازار معامله آتی فعال: (Liquid Market)

اختلاف قیمت خرید و فروش در این بازار بسیار کم است بنابراین اگر تعداد خریداران و فروشندگان در بازار آتی زیاد باشند و بطور

فعال در بازار با یکدیگر به رقابت پردازند، اختلاف قیمت بین خرید و فروش کم خواهد شد.

بازار معامله آتی غیر فعال (Illiquid Market) :

به بازاری گفته می‌شود که خریداران و فروشندگان کمی در آن فعال باشند و اختلاف قیمت خرید و فروش و شناور بودن قیمت‌ها در آن زیاد است. یکی از مهمترین نکات موفقیت بورسهای آتی، این است که دولت‌ها کمترین دخالت را در بورس نموده تا قیمت‌ها بدون دخالت مصنوعی به سطح واقعی خود برسند.

خب، پسرم امیدوارم تا اینجا به خوبی با معاملات آتی آشنا شده باشی. حالا چایی تو نوش جان کن تا بقیه اش را برایت بگویم.

معامله گران در بازار آتی چه کسانی هستند؟

سه دسته معامله گر در بازار آتی وجود دارد:

- ✓ پوشش دهندگان ریسک (Hedger)
- ✓ معامله گران در دو بازار بطور همزمان (Arbitrageur)
- ✓ سرمایه گذاران / معامله گران (Speculator)

پوشش دهندگان ریسک

آن دسته از فعالان بازار که هدف آنها از ورود به بازار آتی پوشش ریسک است، بنام «هیچرها» خوانده می شوند. هجینگ بدین دلیل انجام می شود که ریسکهای مرتبط با تغییر قیمت یک دارائی را کاهش دهد. اکثر نهادهای تجاری مانند تولیدکنندگان، معامله گران، عمده فروشان و خرده فروشان که در بازارهای کالا معامله می نمایند، از بازارهای مشتقه بمنظور پوشش دادن ریسک کاری خود استفاده می نمایند.

هجینگ: پوشش ریسک (مفهوم هجینگ) یعنی چه؟

منظور از هجینگ داشتن یک موقعیت معاملاتی در بازار آتی برخلاف موقعیت معامله گر در بازار نقدی است و هدف حضور او در بازار آتی کاهش یا محدود نمودن ریسکهایی است که از تغییرات قیمت بوجود می آید.

مفهوم آربیتراژر و نقش آن در بازار آتی چیست؟

آربیتراژر معامله گری است که با انجام معامله در دو یا چند بازار کالا که دارای نرخهای متفاوتی هستند، سود می برد و فعالیت او هیچگونه ریسکی در بر ندارد زیرا معامله او در آن بازارها بطور همزمان است. لذا شخص آربیتراژر قرارداد معاملاتی خود را در یک بازار سود آور تثبیت و همزمان وارد بازارهای

دیگر می شود . سرمایه گذاری در یک بازار آتی کالا ، باید اینگونه باشد که قیمت آتی کالا مساوی با قیمت نقدی کالا بعلاوه هزینه های اضافی کالا برای تاریخ تحویل کالا در آینده باشد ، در غیر اینصورت فرصتهای آربیتراژی گران تمام می شود .

سرمایه گذاران در بورس کالای ایران چه کسانی هستند ؟

مهمترین سرمایه گذارانی که در بورس به معامله می پردازند معروف به ریسک پذیران هستند، این افراد بصورت معامله گر یا تاجر هم شناخته می شوند . آنان با پیش بینی خود از قیمتها در آینده وارد معامله آتی شده

و سود می برند . برخی مواقع ضرر نیز شامل آنها خواهد شد . بنابراین یک ریسک پذیر در بورس اگر پیش بینی نماید در آینده قیمتهای کالا افزایش می یابد دست به خرید قرارداد آتی می زند و اگر پیش بینی نماید قیمتها رو به کاهش دارند هم اکنون نسبت به فروش قرارداد آتی اقدام می نماید .

بنابراین لغت تاجر یا معامله گر در بورس بهترین واژه برای سرمایه گذارانی است که بصورت فردی یا شرکتی مبادرت به معامله آتی در بورس می نمایند.

آیا بازار آتی فقط با وجود خریدار و فروشنده رونق می گیرد؟

خیر! گروه های دیگری هم در این بازار

فعال اند که بازار ساز نامیده می شود. نقش بازارسازان در معاملات آتی بسیار مهم است.

وجود بازارسازان در رونق بخشیدن به معاملات ضروری است و حضور آنان در بورسها بسیار چشمگیر است. چنانچه در بازار خریداران زیادی باشند و فروشنده ای نباشد و بازار در حالت توقف بسر برد در این وضعیت نقش بازارساز این است که بصورت فروشنده وارد بازار شده و بازار را رونق می دهد. بازارسازان هم می توانند افراد حقیقی و هم حقوقی مثل بانکها، بیمه ها و نهادها و موسسات سرمایه گذاری باشند. نحوه عملیات بازارسازان می تواند بصورت حرفه ای فقط روی یک کالا باشد.

بازارسازان در اکثر بورسها حضور داشته و حضور آنان در بازار آتی باعث رونق معاملات می گردد. مثلاً چنانچه سرعت معاملات (liquidity) در بازار متوقف شود این گروه باعث حرکت بازار می شوند.

چنانچه فروشنده ای در آن بازار نباشد و یا برعکس آن، در اینجا بازارساز وارد معامله شده و قیمت می سازد و معامله گران بدنبال او حرکت خواهند کرد. بنابراین بازارسازان به سمت و سوی قیمت بازار، کار نداشته بلکه برای فعال کردن بازار وارد عمل می شوند. هر معامله ای که بازار ساز انجام می دهد از اول تا پایان باید ضبط شود. بازارسازها باید درجه بندی شوند. آنان حق بستن بازار را ندارند بازار ساز تلاش می کند بازار را از بی نظمی درآورد او با خرید و فروش خود در بازار مانع از افزایش یا کاهش بی رویه قیمت ها می شود.

هر مؤسسه مالی می تواند بعنوان بازار ساز وارد معامله شود. بورس هر موقع لازم بداند می تواند قرارداد با بازار ساز را لغو نماید البته بورسها بر روی عملیات بازار سازان نظارت می نمایند تا چنانچه از انجام وظایف قانونی خود تخلفی کردند قرارداد آنها را لغو نمایند و عمل خلاف آنان را به اطلاع عموم خواهند رساند.

چگونه می‌توان در بورس کالا بعنوان یک معامله‌گر شروع به فعالیت کرد؟

البته معامله‌گران در بورسهای جهانی از لایه‌های مختلفی تشکیل می‌شوند که ساده‌ترین آنها به شرح زیر است:

کلیده شرکت‌های حقوقی و حقیقی می‌توانند به شکل‌های

زیر به عنوان معامله‌گر در بورس فعالیت نمایند:

۱- فقط به عنوان عضو معامله‌گر تالار

۲- فقط به عنوان عضو اتاق پایپای

۳- هم به عنوان عضو معامله‌گر در تالار و هم به عنوان عضو اتاق پایپای مشروط به موافقت بورس و داشتن شرایط لازم که بعداً اعلام خواهد شد. معامله‌گران باید از نظر قانونی دارای حسن سابقه در بازار سرمایه و برخوردار از دانش کافی در زمینه معاملات آتی باشند.

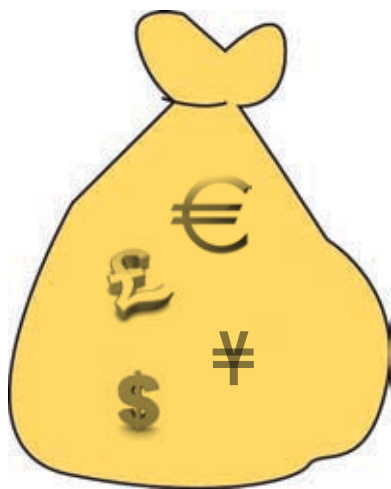
چنانچه پس از ورود معامله‌گر به معاملات در بورس ثابت شود عضو مذکور دارای شرایط لازم نبوده و یا در تعهدات خود قصور ورزیده، بورس از ادامه فعالیت وی جلوگیری بعمل خواهد آورد.

ولی فعلاً در بورس کالای ایران کارگزاران به نمایندگی از طرف مشتریان معامله می‌نمایند.

**خیلی عالی بود؟! حال که با ریسک و مفاهیم اولیه معاملات آتی آشنا
شدم مراحل اجرایی این معاملات چگونه می‌باشد؟**

به نکته خوبی اشاره کردی. درباره معاملات آتی اصطلاحات و مفاهیمی

وجود دارد که بترتیب به آن اشاره می‌کنم:

دوره قرارداد: مدت زمانی است که یک قرارداد در آن مورد معامله قرار می‌گیرد، به عنوان مثال دوره قرارداد برای قراردادهای آتی سکه بهار آزادی در شرکت بورس کالای ایران دو ماهه است.

دوره تحویل: دوره زمانی است که اگر یک معامله‌گر با موقعیت تعهدی باز وارد آن شود، ملزم به انجام فرآیند تحویل است.

تاریخ سررسید یا انقضا: تاریخی است که در قرارداد آتی به عنوان زمان سررسید ایفای تعهد تعیین می‌گردد.

اندازه قرارداد: حجم قرارداد عبارتست از تعداد قراردادهایی که در طی روز بین معامله‌گران خرید و فروش می‌شود، مثلاً چنانچه ۱۰ قرارداد کاتد مس توسط یک مشتری خریداری شود و همان تعداد قرارداد (۱۰ قرارداد) توسط یک فروشنده عرضه شود، حجم کل قرارداد در بورس مساوی با ۱۰ قرارداد اعلام و محاسبه می‌شود.

وجه تضمین: مبلغی است که به عنوان سپرده یا ودیعه ضمانت اجرا از هر دو طرف معامله دریافت می‌شود، تا در مواقعی که هر یک از طرفین معامله از ایفای تعهدات خود امتناع نماید، مورد استفاده قرار گیرد.

معمولاً در بورس‌های مختلف بین ۵ تا ۱۵ درصد ارزش کالای مورد معامله وجه تضمین می‌باشد و بدین ترتیب، طرفین معامله با مبالغ ودیعه نسبتاً کمی وارد معامله‌ای با ارزش بالا می‌شوند که به این موضوع خاصیت اهرمی گفته

می‌شود. مثلاً در بورس کالای ایران که وجه تضمین حدوداً ۱۰ درصد می‌باشد، فرد می‌تواند با پرداخت ۱۰ درصد ارزش واقعی دارایی پایه قرارداد خرید یا فروش منعقد نماید.

تسویه روزانه: در انتهای روز انعقاد قرارداد، سود و زبانی که از محل تغییرات قیمت ایجاد می‌شود، محاسبه و بین حساب‌های معامله‌گران منتقل می‌شود، که به آن تسویه روزانه گفته می‌شود. فرض کنید، یک قرارداد آتی

سکه، تحویل اسفند ۱۳۹۰، با پرداخت مبلغ پنج میلیون ریال به عنوان وجه تضمین اولیه مورد معامله قرار گرفته و در انتهای هر روز قیمت تسویه روزانه این قرارداد تعیین می‌گردد، اگر چنانچه قیمت تسویه روزانه این قرارداد پنج میلیون و یکصد هزار ریال تعیین شود، در انتهای آن روز وجه تضمین اولیه از پنج میلیون ریال به پنج میلیون و یکصد هزار ریال افزایش خواهد یافت.

تحویل کالا: در انتهای قرارداد در صورت عدم خنثی نمودن قرارداد، بطور طبیعی قرارداد منجر به تحویل می‌شود که بورس مسئول و محور اصلی جهت اجرای تعهدات طرفین در نظر گرفته می‌شود و طرفین معامله ملزم به ایفای تعهدات خود می‌باشند.

فرایندهای معاملات آتی شامل بخش‌های زیر است:

- ✓ ثبت نام مشتری
- ✓ ثبت سفارشات خرید و فروش مشتری

- ✓ واریز وجه تضمین اولیه توسط مشتریان
- ✓ انطباق و انجام معامله در تالار معاملات الکترونیکی
- ✓ تعیین قیمت تسویه
- ✓ انجام محاسبات روزانه
- ✓ تهیه گزارشات روزانه
- ✓ واریز به حساب
- ✓ دریافت از حساب
- ✓ تسویه نقدی
- ✓ تحویل کالا

آیا انجام معاملات در بورس هزینه‌ای در بردارد؟

بله؛ این هزینه با عنوان کارمزد شامل موارد زیر می شود:

۱- کارمزد بورس :

هزینه ای است که مشتری بمنظور انجام سفارش یک قرارداد آتی (خرید/ فروش) به بورس پرداخت می نماید و در هر بورس طبق مقررات و شرایط کشور مربوطه تعیین می شود .

۲- کارمزد کارگزار:

هزینه‌ای است که مشتری بابت انجام سفارش خود (خرید/ فروش) به کارگزار پرداخت می نماید .
این مبلغ می تواند طبق نظر کارگزار کمتر از مبلغ تعیین شده توسط بورس نیز از مشتری اخذ شود .

۳- کارمزد نظارت:

مبلغی است که توسط نهاد ناظر (سازمان بورس و اوراق بهادار) اخذ می شود و کمتر از سایر کارمزد هاست.

لطفاً مراحل انجام خرید و فروش یک مشتری را بیشتر توضیح

۳- کارمزد نظارت:

مبلغی است که توسط نهاد ناظر (سازمان بورس و اوراق بهادار) اخذ می شود و کمتر از سایر کارمزد هاست.

لطفاً مراحل انجام خرید و فروش یک مشتری را بیشتر توضیح دهید؟

ثبت سفارش خرید و فروش مشتری

پس از ثبت نام مشتری و تعریف قراردادهای آتی در سیستم امکان ثبت سفارش خرید/فروش مشتری توسط کارگزاری فراهم می شود که طی مراحل زیر انجام می شود:

مشتری از طریق بورس (سایت اطلاع رسانی و یا رسانه های دیگر) قراردادهای آتی قابل معامله در بورس و مورد علاقه خود را شناسایی می نماید.

طبق فرم سفارش خرید/فروش مشتری درخواست خود را به طریق (تلفنی یا مراجعه حضوری) در اختیار کارگزار قرار می دهد.

کارگزار سفارش را پس از بررسی اولیه در سیستم نرم افزاری ثبت می کند. این سفارش می تواند بلافاصله پس از ورود در سیستم فعال شود و یا در زمان مورد نظر توسط کارگزار ثبت کننده فعال شود.

سفارش های ثبت شده توسط کارگزار قابل ویرایش و حذف نیز می باشد.

در مشخصات قرارداد آتی

مشخصات مهم قرارداد شامل مواردی از قبیل کیفیت کالای مورد معامله، کمیت، تاریخ تحویل، محل تحویل، تاریخ انقضای قرارداد، نحوه تحویل کالا، نحوه تسویه، وجه تضمین، جریمه‌ها، کارمزدها و غیره می‌باشد، که از طریق اطلاعیه

معاملاتی حداقل سه روز کاری قبل از اولین روز معاملاتی از طریق سایت رسمی بورس اطلاع‌رسانی می‌گردد. در اولین روز معاملاتی پیش از گشایش بازار، اطلاعات قرارداد در سیستم معاملاتی ثبت و قابلیت معامله و رقابت را پیدا می‌کند.

محدوده زمانی قراردادهای آتی از قبل تعیین شده‌اند و این قراردادها فقط در آن محدوده زمانی مشخص شده قابل معامله مجدد می‌باشند که این دوره معاملاتی به دوره تحویل منتهی می‌گردد. در هر روز کاری یک جلسه معاملاتی برگزار می‌گردد که در حال حاضر جلسه

مشخصات قرارداد آتی سکه بهار آزادی طرح امام (ده)

قرارداد آتی پذیرش شده	سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ده)
اندازه قرارداد آتی	۱۰ سکه
استاندارد تحویل	بر اساس استاندارد بانک مرکزی با عیار ۹۰۰ در هزار با وزن ۸/۱۳۳ گرم
ماه قرارداد آتی	ماه‌های اردیبهشت، تیر، شهریور، آبان، دی، اسفند (حداکثر دوره قرارداد یکساله است)
حدنوسان قیمت روزانه	حداکثر تا $(\pm 3\%)$ با توجه به قیمت تسویه روز قبل
دوره معاملات	از تاریخ مندرج در اطلاعیه معاملاتی قرارداد تا ۵ روز قبل از پایان ماه قرارداد
تاریخ تحویل	از اولین روز کاری پس از آخرین روز معاملات تا پایان قرارداد
محل تحویل	اتاق با پایایی بورس یا محلی که توسط بورس تعیین می‌گردد
حداقل تغییر قیمت سفارش	۱۰۰۰ ریال برای سکه (۱۰۰۰۰۰ ریال برای هر قرارداد)
وجه تضمین اولیه	تضمین اولیه با توجه به فرمول محاسباتی زیر اخذ خواهد شد که با توجه به آن تضمین طی زمان ثابت نبوده و به صورت پویا در حال تغییر خواهد بود. مبنای محاسبه وجه تضمین در این فرمول میانگین موزون قیمت‌های تسویه در کلیه سرسیدهای قراردادهای آتی در دارایی پایه مربوطه تعیین شده است. اگر وجه تضمین محاسبه شده بر اساس فرمول زیر طی ۵ روز کاری متوالی بزرگتر یا طی ۱۵ روز کاری متوالی کوچکتر از وجه تضمین جاری باشد، وجه تضمین باید بر اساس فرمول زیر تعدیل شود:
	$A = \left(\left(\frac{B}{C} \right) + 1 \right) \times C$ A: وجه تضمین اولیه محاسباتی B: میانگین موزون قیمت‌های تسویه در کلیه سرسیدهای قراردادهای آتی دارایی پایه مورد نظر C: پانصد هزار ریال
حداقل وجه تضمین	۶۰ درصد وجه تضمین اولیه

کی چه چیزهایی مهم است؟

در اردیبهشت باشد موسوم به قرارداد اردیبهشت می باشد.
همچنین هر جلسه معاملاتی از دوره های معاملاتی گوناگونی تشکیل می گردد که در هر یک سیستم معاملاتی بر اساس دستورالعمل تعریف شده اجرا میشود.

باشد بدین معنی است که قرارداد مذکور تا آن تاریخ اعتبار دارد و بعد از آن تاریخ دیگر قابل معامله نمی باشد و باید مراحل تحویل را مطابق آیین نامه معاملات طی نماید. قراردادها معمولاً با ماه انقضای خود شناخته می شوند، لذا قراردادی که تاریخ انقضای آنها

معاملات آتی از ساعت ۱۰ صبح تا ۶ عصر می باشد. قراردادها پس از پایان دوره تعیین شده وارد فرآیند اجباری تحویل شده و پس از آن به شکل نقدی و فیزیکی تسویه می گردند مثلاً چنانچه تاریخ انقضای یک قرارداد بیست و ششم آبان ماه اعلام شده

حداکثر حجم هر سفارش	حداکثر ۱۰ قرارداد
واحد قیمت	ریال برای هر سکه
کارمزد معاملات	۱۰,۰۰۰ ریال بورس و ۱۰,۰۰۰ ریال کارگزار و ۴۰۰۰ ریال سازمان بورس و اوراق بهادار از بابت معامله هر قرارداد
کارمزد تسویه و تحویل	۵۰,۰۰۰ ریال بابت هر قرارداد
ساعات معامله	از شنبه الی چهارشنبه از ساعت ۱۰ الی ۱۸ و پنجشنبه ها از ساعت ۱۱ الی ۱۳
نماد کالا	GCMYY (MM) علامت اختصاری ماه قرارداد و YY سال می باشد
سقف مجاز موقعیتهای معاملاتی باز	اشخاص حقیقی: ۱۰۰ قرارداد، اشخاص حقوقی: معادل اشخاص حقیقی و قابل افزایش تا ۱۰٪ سرمایه ثبتی شرکت و محدود به ۲۰٪ موقعیتهای تعهدی باز در بازار
مهلت ارایه گواهی آمادگی تحویل	۲ روز کاری قبل از آخرین روز معاملاتی تا ۳۰ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی
جریمه ها	الف) حسب مواد ۴۱ و ۴۲ از دستورالعمل اجرایی قرارداد آتی جریمه عدم ارائه گواهی آمادگی تحویل از طرف دارندگان موقعیت تعهدی باز خرید و فروش بمیزان یک درصد ارزش کل قرارداد بر اساس قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی قرارداد آتی می باشد. ب) جریمه عدم ارائه رسید انبار از طرف مشتریان فروشنده یک درصد ارزش قرارداد بر اساس قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی است که به نفع خریدار کسر میگردد. همچنین در صورتی که قیمت بازار نقدی دارای پایه از قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی بیشتر باشد تفاوت این دو نرخ به نفع مشتری خریدار از فروشنده اخذ می گردد. ج) جریمه عدم واریز وجه ارزش قرارداد بر اساس قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی از طرف مشتریان خریدار، یک درصد ارزش قرارداد می باشد که به نفع فروشنده از حساب مشتری خریدار کسر می گردد و چنانچه قیمت بازار نقدی دارای پایه از قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی کمتر باشد تفاوت این دو نرخ به نفع مشتری فروشنده از خریدار اخذ میگردد. د) در تمامی موارد فوق کارمزد تسویه و تحویل هر دو سر معامله به نفع بورس از مشتری نکول کننده دریافت خواهد شد.
سایر شرایط	مبنای تحویل کالا، سکه ضرب آخرین سال می باشد. امکان تحویل کالا برای سکه های ضرب شده سایر سال ها به غیر از سکه ضرب آخرین سال، بر اساس پرمیوم تعیین شده توسط بورس وجود دارد. مجموع موقعیت های معاملاتی باز کل بازار برای این قرارداد حداکثر به میزان مجموع سکه های طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ره) ضرب شده می باشد.

واریز وجه تضمین اولیه توسط مشتریان

مطابق آئین نامه و مقررات مصوب قبل از شروع زمان معاملات در تالار مشتری خریدار و فروشنده باید وجه تضمین اولیه (معادل ۱۰ درصد مبلغ قرارداد) خود را از طریق کارگزاری به حساب بورس (حساب در اختیار) واریز نماید. کارگزار براساس سفارش خرید/فروش مشتری میزان وجه تضمین اولیه لازم را محاسبه و به اطلاع مشتری می رساند.

مشتری جهت انجام معامله در بازار قراردادهای آتی می بایست یک حساب در اختیار نزد یکی از بانکهای عامل تسویه این معاملات باز نماید. در حال حاضر بانک های عامل تسویه در معاملات قراردادهای آتی دو بانک سامان و ملت

دهید؟

ثبت سفارش خرید و فروش مشتری

پس از ثبت نام مشتری و تعریف قراردادهای آتی در سیستم امکان ثبت سفارش خرید/فروش مشتری توسط کارگزاری فراهم می شود که طی مراحل زیر انجام می شود: مشتری از طریق بورس (سایت اطلاع رسانی و یا رسانه های دیگر) قراردادهای آتی قابل معامله در بورس و مورد علاقه خود را شناسایی می نماید.

طبق فرم سفارش خرید/فروش مشتری درخواست خود را به طریقی (تلفنی یا مراجعه حضوری) در اختیار کارگزار قرار می دهد.

کارگزار سفارش را پس از بررسی اولیه در سیستم نرم افزاری ثبت می کند. این سفارش می تواند بلافاصله پس از ورود در سیستم فعال شود و یا در زمان مورد نظر توسط کارگزار ثبت کننده فعال شود.

سفارش های ثبت شده توسط کارگزار قابل ویرایش و حذف نیز می باشد.

واریز وجه تضمین اولیه توسط مشتریان

مطابق آئین نامه و مقررات مصوب قبل از شروع زمان معاملات در تالار مشتری خریدار و فروشنده باید وجه تضمین اولیه (معادل ۱۰ درصد مبلغ قرارداد) خود را از طریق کارگزاری به حساب بورس (حساب در اختیار) واریز نماید.

کارگزار براساس سفارش خرید/ فروش مشتری میزان وجه تضمین اولیه لازم را محاسبه و به اطلاع مشتری می‌رساند.

مشتری جهت انجام معامله در بازار قراردادهای آتی می‌بایست یک حساب در اختیار نزد یکی از بانکهای عامل تسویه این معاملات باز نماید. در حال حاضر بانک های عامل تسویه در معاملات قراردادهای آتی دو بانک سامان و ملت می‌باشند.

استرداد وجه مشتری در صورت کسب سود مشروط به انجام معامله معکوس بوده و مشتری حق طلب کردن آن را مادامی که موقعیت خود را باز نگه داشته است، ندارد.

مشتری مبلغ وجه تضمین اولیه را از طریق کارگزاری به حساب اختصاصی معاملات آتی نزد بورس واریز می نماید. فیش واریزی توسط مشتری به کارگزار ارائه می شود.

کارگزار مقدار وجه تضمین اولیه مشتری خود را در سیستم ثبت می‌کند تا مشتری امکان معامله در زمان فعالیت تالار را داشته باشد. وجه تضمین اولیه مشتری در ابتدای فعالیت تالار معاملات بررسی می‌شود تا در سیستم به مشتری اجازه فعالیت داده شود.

در سفارشات ارائه شده توسط مشتری به کارگزار موارد زیر اعلام میگردد :

الف (مقدار کالا چقدر است ؟

ب (ماه قرارداد چیست ؟
 ج (مبلغ قرارداد چیست ؟
 لذا کارگزار طبق شرایط فوق معامله را
 برای مشتری انجام می دهد . چنانچه
 مشتری در سفارش خود قیمت را
 تعیین ننماید ، کارگزار معامله را به
 بهترین قیمت بازار انجام می دهد که
 به آن (Market Order) میگویند.
 بعلاوه مشتریان به کارگزاران اعلام
 می نمایند معامله را با شرایط معین
 مورد درخواست آنها انجام دهند مثلاً
 :

۱) انجام سفارش معاملاتی مشتری
 در لحظات پایانی رینگ انجام شود که در بورسها به آن Market on
 Close Order می گویند.

۲) همچنین انجام سفارش مشتری توسط کارگزار در زمان فوری که در
 بورسها به آن fill or kill می گویند. اگر کارگزار نتواند سفارش مشتری را
 بمحض دریافت عمل نماید ، این سفارش باطل تلقی می شود .
 وظیفه کارگزاران در تالار بسیار سخت است بویژه هنگامی که تالار
 پرزدحام باشد .

خریداران یا فروشندگان قرار دادهای آتی معمولاً یکی از دو موضع ذیل را
 اختیار می نمایند:

الف) همان قراردادی را که خریده اند می فروشند (و بالعکس) که با این
 کار از بازار خارج می شوند و در اصطلاح پرونده معاملاتی خود را مختومه
 (offset) می کنند و این عمل وقتی اتفاق می افتد که مشتری قصدتحویل

گرفتن کالا را نداشته باشد.

ب) جهت تحویل کالا به دوره تحویل وارد می‌شوند.

در طول مدت قرار داد قیمت های یک قرار داد قطعاً تغییر می‌یابد و از این رو هر مشتری هر لحظه میتواند از بازار خارج و یا وارد بازار گردد و این مستلزم خرید و فروش قرار داد میباشد. بنابراین حجم اینگونه معاملات گاهاً تا ۱۰۰ برابر معاملات فیزیکی میباشد.

اتاق پایپای بورس هر روز عمل تسویه حساب روزانه را برای هر طرف قرار داد انجام می دهد و مابه التفاوت قیمت نقدی آن روز را با قیمت مندرج در قرار داد، هر روز به حساب مشتریان واریز یا از آن برداشت مینماید که این ممکن است برای سرمایه گذار با سود یا زیان همراه باشد.

کلیه قرار دادهای آتی بر اساس قیمت تسویه آن روز که توسط بورس تعیین می گردد تسویه می شوند.

افرادی که قصد ورود به دوره تحویل کالا را دارند باید اعلامیه خود را مبنی بر تحویل کالا ده روز قبل از آخرین روز معامله (که در مشخصات قرار داد قید شده) به کارگزار خود اعلام و کارگزار نیز به بورس اعلام نماید.

دو روز قبل یا بعد از تاریخ آخرین روز معامله تمامی قرار دادهای به دوره تحویل وارد می شوند. چنانچه افراد قبل از این تاریخ مبادرت به بستن حساب خود از طریق انجام معامله معکوس نمایند به اجبار وارد این دوره می‌شوند و عمل تحویل را باید انجام دهند.

افرادی که به دوره تحویل وارد می‌شوند باید فرایند دوره تحویل را که حدوداً یک هفته بطول می‌انجامد سپری کنند، در این مدت مشتری باید ارائه مدارک تحویل، پرداخت وجوه و سایر عملیات مربوط را انجام دهد.

در نهایت کالای مورد نظر با توجه به مشخصات مندرج در قرار داد در روز آخر دوره تحویل توسط فروشنده به خریدار تحویل می‌گردد. توجه: انتخاب محل تحویل کالا با فروشنده است.

چنانچه هر یک از طرفین معامله مفاد قرار داد را رعایت ننماید، طرف شاکی میتواند شکایت خود را به واحد رسیدگی به شکایات بورس ارسال نماید تا در اسرع وقت مورد رسیدگی قرار گیرد.

اتاق پایاپای یعنی چه؟

اتاق پایاپای قلب هر بورس است و نقش اصلی آن این است که در مقابل خریدار نقش فروشنده و بالعکس در مقابل فروشنده بعنوان خریدار عمل می‌نماید.

بمنظور استقلال اتاق پایاپای لازم است بانک مستقل و مجازی تحت نظر بورس و با مشارکت سرمایه‌کارگزاران تشکیل و تأسیس گردد این بانک با بانکهای معمولی فرق خواهد داشت .

اتاق پایاپای تمام موقعیتهای معاملاتی را روزانه تسویه می‌نماید . کارگزاران لازم است قبل ازمعاملات در اتاق پایاپای سپرده گذاری نمایند. وقتی مشتری آمادگی معامله آتی را در خود ایجاد می‌کند ،سپرده اولیه خود را نزد شرکت کارگزاری تودیع می‌نماید .

شرکت کارگزاری نیز سپرده اولیه را نزد اتاق پایاپای قرار می‌دهد . سپرده مذکور نزد اتاق پایاپای باید قبل از شروع معامله روز بعد توسط کارگزار واریز گردد .

مبالغی که اعضای کارگزار در اتاق پایاپای سپرده می‌نمایند بدلیل تغییرات قیمت قراردادهای آتی در طی روز در بازار تغییر خواهند کرد .

تسویه معاملات از طریق اتاق پایاپای

اتاق پایاپای در پایان روز گزارشهای زیر را در خصوص وضعیت معامله گران تهیه می نماید:

- صورت وضعیت معاملات باز (خرید / فروش) در بازار
- صورت وضعیت مالی معامله گران
- صورت وضعیت نوسان قیمتها و قیمت تسویه
- صورت وضعیت وثیقه معامله گران نزد بورس
- تعیین سپرده مورد نیاز توسط معامله گران

عملیات پایاپای کالا

از هنگامی که اتاق پایاپای گزارشی از انجام معامله خریدار و فروشنده را دریافت می نماید، اساسی ترین نقش اتاق پایاپای بعنوان خریدار در مقابل فروشنده و بالعکس، آغاز می گردد.

چنانچه خریداری، یک قرارداد را در بورس خریداری نماید، موظف به پرداخت وجه و تحویل کالا است چنانچه خریدار مایل به عدم تحویل گرفتن کالا است، باید معامله ای معکوس (فروش یک قرارداد) با بورس انجام دهد تا از تعهد در بورس خارج گردد.

اتاق پایاپای واریز سپرده ها را بر مبنای قیمت قراردادهای آتی فعلی ملاک کار قرار می دهد. اگر کارگزاری بدهکار باشد، اتاق پایاپای طی اطلاعیه ای به کارگزار

اعلام واریز سپرده اضافی می نماید. این سپرده اضافی بنام سپرده متغیر (

نامیده (Variation Margin)

می شود .

تعیین قیمت تسویه

قیمت تسویه پس از اتمام جلسه معاملات طی مراحل زیر تعیین و در سیستم ثبت می گردد تا امکان انجام محاسبات روزانه معاملات فراهم شود.

(۱) پس از اتمام زمان معاملات

با توجه به قراردادهای منطبق شده (Match) در طی روز و استفاده از الگوریتمی مشخص توسط کمیته مسئول، قیمت تسویه مشخص می شود.

(۲) قیمت تسویه توسط اتاق پایاپای در اختیار راهبر سیستم قرار می گیرد.

(۳) قیمت تسویه توسط راهبر سیستم در نرم افزار وارد می شود.

(۴) قیمت تسویه وارد شده در سیستم توسط اتاق پایاپای چک می شود تا امکان انجام محاسبات مورد تایید اتاق پایاپای فراهم شود.

انجام محاسبات روزانه

پس از اتمام فعالیت تالار معاملات الکترونیکی و تعیین و ثبت قیمت تسویه در سیستم انجام محاسبات روزانه حداکثر تا یک ساعت قبل از شروع جلسه معاملات طی روز بعد بصورت زیر امکان پذیر است:

سود و زیان تمامی قراردادهای فعال مشتریان براساس قیمت تسویه محاسبه می شود.

سود و زیان قراردادهای بازمانده از روزهای قبل محاسبه می شود. کارمزد کارگزار براساس تعداد معاملات انجام شده طی روز محاسبه می

شود.

کارمزد بورس براساس تعداد معاملات انجام شده در طی روز طبق مبلغ تعیین شده از حساب مشتری کسر می‌شود.

پس از محاسبه سود و زیان و کارمزد بورس جزئیات آن به حساب ذینفعان که در حال حاضر مشتری، کارگزار و بورس می‌باشند، اعمال می‌گردد.

پس از انجام محاسبات لازم خالص مبالغ تعیین شده در

حساب های بانکی در اختیار بورس نمود پیدا می کند و انتقال وجه بین این حساب‌ها انجام می‌پذیرد.

تهیه گزارشات

پس از انجام محاسبات روزانه، گزارش‌های زیر قابل تهیه می‌باشد:

- ✓ معاملات انجام شده طی روز
- ✓ عملکرد روزانه مشتریان هر کارگزاری
- ✓ صورتحساب تحویل
- ✓ صورتحساب کارگزاران
- ✓ واریز و برداشت به / از حساب مشتریان

واریز به حساب معاملات آتی

مشتری جهت واریز وجه تضمین اولیه و یا تکمیل موجودی، وجوه را بصورت زیر به حساب معاملات آتی واریز مینماید:

(۱) مقدار وجه تضمین اولیه و یا کسر موجودی را از کارگزار استعلام می‌کند.
 (۲) وجه واریزی را با ثبت کد شناسایی خود، کد کارگزاری و کد کالای مورد معامله در فیش، به حساب معاملات آتی در بورس واریز می‌نماید.
 (۳) فیش واریزی را در اختیار

کارگزاری قرار می‌دهد.

(۴) کارگزار فیش واریزی را در سیستم نرم افزاری وارد می‌کند.
 (۵) کارگزاری یک نسخه از فیش را نزد خود نگاه داشته و نسخه ای دیگر از آن را به اتاق پایاپای ارسال می‌کند.
 پرداخت وجه پس از انجام معامله تا باز کردن موقعیت تعهدی متناسب با آن امکان پذیر نیست و مشتری حق طلب کردن آن را مادامی که موقعیت خود را باز نگه داشته است ندارد.

خطاریه وجه تضمین اولیه:

تعدیل حسابهای بانکی در انتهای عملیات تسویه روزانه برروی همین حسابهای در اختیار و وجوه تضمین موجود آنها صورت می‌پذیرد.

در صورتیکه موجودی حساب مشتری از حداقل تعیین شده پایین‌تر آید در این صورت بورس

خطاریه افزایش وجه تضمین برای مشتری صادر می‌نماید. خطاریه حداکثر تا یک ساعت قبل از شروع جلسه معاملاتی از طریق سیستم نرم افزاری در اختیار کارگزاران قرار خواهد گرفت. کارگزار موظف است در اسرع وقت دریافت خطاریه را به مشتری اطلاع دهد.

مشتری با دریافت خطاریه ۲ راهکار در پیش رو خواهد داشت:

- ۱- مبلغ اعلام شده در خطاریه را به حساب در اختیار خود واریز نماید.
  - ۲- موقعیت‌های تعهدی باز خود رابه میزانی بسته (offset) نماید که وجه تضمین اولیه مورد نیاز برای موقعیت‌های تعهدی باز او از موجودی حساب در اختیارش کمتر باشد.
- در صورتی که مشتری هیچ یک از فعالیت‌های فوق الذکر را تا یک ساعت قبل از بازار انجام ندهد، کارگزار مربوطه به نمایندگی از بورس و بدون نیاز به دستور مشتری موقعیت‌های باز مشتری را به میزان لازم خواهد بست.

بازار جبرانی

در مواقعی که مشتری اقدامی در پاسخ به خطاریه وجه تضمین اولیه ننماید و کارگزار مربوطه نیز نتواند در جلسه معاملاتی عادی موقعیت‌های باز مشتری را ببندد، دراین صورت جلسه بازار جبرانی تشکیل شده و موقعیت‌های مشتری توسط ناظر بازار به قیمت‌های ممکن طبق دستورالعمل مربوط بسته خواهد شد.

لازم به ذکر است که قیمت معاملات انجام شده در بازار جبرانی تأثیری در محاسبه قیمت تسویه روزانه قراردادهای نخواهد داشت.

برداشت از حساب

امکان برداشت از حساب معاملات آتی به حساب مشتری در اختیار اتاق پایاپای می‌باشد که بصورت زیر انجام می‌شود:

پس از انجام محاسبات لازم، خالص مبالغ تعیین شده در حساب‌های بانکی در اختیار بورس نمود پیدا می‌کند.

کارگزار مقدار قابل دریافت از حساب را مشخص نموده و طی یک فرم رسمی به اتاق پایاپای اعلام می‌نماید.

اتاق پایاپای با دریافت فرم و بررسی مبلغ مشخص شده از طریق سیستم نرم افزاری، چک دریافت از حساب را صادر نموده و در اختیار کارگزاری قرار می‌دهد تا به مشتری تحویل دهد.

مشتری با مراجعه به بانک می‌تواند مبلغ چک را دریافت نماید و انتقال وجه بین آن حساب‌ها انجام می‌پذیرد.

این عملیات به ترتیب اعلام شده در هر روز کاری پس از اتمام جلسه معاملاتی صورت می‌پذیرد.

تسویه نقدی:

توافق طرفین تعهد مبنی بر سقوط تعهدات ایشان است که بر مبنای آن تسویه نهایی بر حسب آخرین قیمت «تسویه روزانه» صورت پذیرفته و مانده وجوه مسترد می‌گردند.

تمامی عملیات فوق تا آخرین روز معاملاتی انجام خواهد شد و در آخرین روز معاملاتی پس از اتمام جلسه معاملاتی هریک از مشتریان بازار که دارای موقعیت باز باشند موظفند مطابق با دستور العمل تعیین شده اقدام به طی فرآیند تحویل نمایند و در صورت نکول، جرائم مربوطه از حساب تضامین

مشتری کسر خواهد شد.

تحويل کالا در قراردادهای آتی

براساس دستور العمل اجرایی قراردادهای آتی و اصلاحیه‌های بعدی آن کلیه دارندگان موقعیت های خرید یا فروش که مایل به دریافت و تحويل کالای مورد تعهد در قراردادهای آتی هستند موظفند تا ۳۰ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی ۲ روز کاری قبل از آخرین روز معاملاتی گواهی آمادگی تحويل کالا را که فرم استاندارد آن در سایت موجود است با درج ساعت و تاریخ و مهور به مهر و امضای کارگزار و مشتری تحويل

ناظر تسویه و تحويل قراردادهای آتی دهند.

پس از تعیین مشتریانی که گواهی را ارائه نموده اند سایر مشتریانی که گواهی ارائه نکرده اند مشمول کسر جریمه و با تسویه نقدی از بازار خارج خواهند شد.

در پایان آخرین روز معاملاتی در صورتیکه دارندگان موقعیت تعهدی از طریق اتخاذ موقعیت معکوس از بازار خارج شده باشند، تحويل سکه از عهده

آنها ساقط می گردد.

در پایان جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی تمامی مشتریانی که دارای موقعیت باز در بازار هستند اعم از خریدار یا فروشنده موظف به تحویل سکه می باشند.

کلیه دارندگان موقعیت تعهدی فروش (فروشنندگان) می توانند از هر زمان که بخواهند تا ساعت ۱۲ اولین روز کاری پس از آخرین روز معاملاتی سکه خود را تحویل ناظر تسویه و تحویل قراردادهای آتی دهند.

فرآیند تحویل کالا

۱- سکه تحویلی با تعداد موقعیت های باز معاملاتی مقایسه می گردد و پس از باز بینی سکه و تعیین اصالت آن توسط کارشناس خبره بورس طی صورت جلسه ای که به امضای مشتری، کارگزار مربوط، کارشناس خبره و ناظر تسویه و تحویل می رسد و توسط کارگزار و بورس ممهور به مهر می گردد تحویل ناظر تسویه و تحویل قراردادهای آتی می گردد. سپس ناظر سکه های تحویلی را در کیسه های مخصوص قرارداده و پلمپ می نماید. نام مشتری و کارگزار و تعداد سکه تحویلی بر روی هر بسته قید می گردد.

تبصره: در صورت ارائه سکه بعد از ساعت ۱۲ ظهر اولین روز کاری پس از آخرین روز معاملاتی، ناظر از پذیرش سکه های مذکور خودداری و موضوع بعنوان نکول و عدم ایفای تعهد از جانب مشتری

و کارگزاری وی تلقی می‌گردد.

۲- یک روز کاری پس از ارائه سکه توسط فروشنده، خریدار که قبلاً وجوه مربوط به سکه از حساب وی برداشت و به حساب فروشنده واریز شده با مراجعه به ناظر تسویه و تحویل اقدام به دریافت سکه های خریداری شده می‌نماید و رسید آن را امضاء و تحویل بورس می‌دهد.

آیا مشتری در جریان این معاملات مشمول جریمه می‌شود؟

جریمه های مقرر در مشخصات قرارداد آتی با توجه به نوع قرارداد آتی اعمال می‌گردد:

۱- سکه بهار آزادی:

الف) حسب مواد ۴۱ و ۴۲ از دستورالعمل اجرایی قرارداد آتی جریمه عدم ارائه گواهی آمادگی تحویل از طرف دارندگان موقعیت

تعهدی باز خرید و فروش بمیزان یک در ۱۰۰ ارزش کل قرارداد بر اساس قیمت تسویه تعیین شده در پایان همان روز قرارداد آتی می باشد.

ب) جریمه عدم ارائه رسید انبار از طرف مشتریان فروشنده ۱ درصد ارزش

قرارداد بر اساس قیمت تسویه آخرین روز

معاملاتی است که به نفع خریدار کسر میگردد.

همچنین در صورتی که قیمت بازار نقدی دارایی

پایه از قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی بیشتر

باشد تفاوت این دو نرخ به نفع مشتری خریدار از

فروشنده اخذ میگردد.

ج) جریمه عدم واریز وجه ارزش قرارداد بر اساس

قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی از طرف مشتریان خریدار، یک درصد ارزش قرارداد می باشد که به نفع فروشنده از حساب مشتری خریدار کسر می گردد و چنانچه قیمت بازار نقدی دارایی پایه از قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی کمتر باشد تفاوت این دو نرخ به نفع مشتری فروشنده از خریدار اخذ میگردد.

چرا معامله گران در تالار بورسها لباس رنگی می پوشند؟

هدف از پوشیدن چنین لباسهای رنگی و روشن یکی تقسیم بندی وظایف کاری فعالان در بورس و دیگری جلب توجه دیگران است، آنها نیاز به جذب و خیره نمودن چشمهای دیگران در آن فضای پر از ازدحام معاملات دارند و این لباسهای رنگی می توانند چنین کاری را انجام دهند.

چگونه می توان کارگزار بورس کالا شد؟

یک کارگزار برای شغل کارگزاری در بورس های کالائی لازم است خود را با شرایط مالی و مقررات بورس تطبیق داده و نسبت به خرید محل یا اجاره و یا پرداخت حق عضویت در بورس اقدام نماید.

کارگزاران و معامله گران در بورسها دارای زمینه های تخصصی متفاوتی می باشند، برخی در کالاهای فلزی و برخی در کالاهای دیگر تخصص و تسلط دارند تخصص برخی نیز در حسابداری، حقوق و غیره می باشد.

برخی نیز با کار کردن در بورسها زمینه لازم را برای معامله کردن طی چند سال کار بدست می آورند. کارگزاران ضمن داشتن اطلاعات فوق و قبولی در امتحانات مربوطه جهت انجام معاملات آتی در بورسها لازم است مقررات و شرایط بورس را رعایت نمایند.

فعالیت کارگزاران در بورسها طبق مقررات داخلی هر کشوری با بورسهای دیگر فرق دارد. قیمت جایگاه یک کارگزار در تالار در برخی بورسهای کالائی بسیار گران قیمت و در برخی بورسها معمولی است، هر قدر بورس کالا از نظر فعالیت و قانون و مقررات از عمق بیشتری برخوردار شود طبیعتاً شرکت‌های کارگزاری بیشتری وارد فعالیت معاملاتی شده و خرید و فروش جایگاه کارگزاری از رانت و بازار سیاه دور خواهد شد.

تفاوت بین بازارهای نقدی و آتی چیست؟

کالاها در دو بازار نقدی و آتی مورد معامله قرار می گیرند، گرچه دو بازار فوق از یکدیگر مجزا هستند ولی به هر حال به شکلی با هم مرتبط هستند. کالاها بر اساس مذاکره و به صورت نقدی در بازار نقدی که عموماً بازار واقعی است، خرید و فروش می شوند.

نوعاً در این قراردادها نیاز به تحویل واقعی کالای معامله شده می باشد، بعلاوه ممکن است در بحث تحویل، اشاره به تحویل فوری شود و یا زمان مشخصی در آینده تعیین گردد.

ولی در بازار آتی‌ها، خرید و فروش دارایی پایه را بر اساس توافق نامه‌ای که به قراردادی استاندارد تبدیل شده، تسهیل نموده و به کالایی مشخص اشاره گردیده و بدین معنی نیست که قطعاً کالای فیزیکی رد و بدل شود. مبنای قرارداد آتی در ارتباط با کیفیت کالا، کمیت کالای

قابل تحویل و تاریخ تحویل بسیار مشخص است. مع الوصف بازار آتی خود را درگیر انتقال مالکیت فوری کالایی نمی کند مگر اینکه نتیجه قرارداد به تحویل کالا ختم گردد. بنابراین در بازارهای آتی بدون در نظر گرفتن اینکه فردی صاحب کالای تحت تملک خود باشد یا نباشد قراردادها قابل خرید و فروش می باشند.

نحوه پرداخت وجه در بازارهای کالایی که معاملات در آنها بصورت نقدی یا سلف انجام میشود در هر کشوری فرق دارد، چنانچه عوامل پیش بینی نشده ای اتفاق افتد و منجر به عدم تحویل کالا گردد، خریدار و فروشنده بطور توافقی موضوع را فیصله داده و با یکدیگر تسویه نقدی می کنند. در بازار معاملات آتی مبتنی بر تسویه مالی که یکی از هدفهای آن خرید

و فروش کالا برای آینده است، بر خلاف بازاری که پشتوانه تحویل کالا در آن است، معامله روی قرارداد آتی بر اساس وبا هدف «مدیریت ریسک» که شامل هج کردن (پوشش ریسک) استوار گردیده، انجام می شود. لذا اکثراً چنین قراردادهایی پیش از تاریخ سررسید قرارداد تسویه مالی شده و خیلی بندرت به تحویل کالا منجر می گردند.

حالا دیگه احمد اطلاعات زیادی از قراردادهای آتی بدست آورده بود و خوشحال بنظر می‌رسید.
نگاهی به پیرمرد مهربون کرد و گفت:
بهتره دیگه درس و مدرسه را ببوسم و کنار بگذارم و بیایم توی همین شغل معامله‌گری.
پیرمرد به او گفت:
اشتباه نکن پسر. درس خواندن و ادامه تحصیل از همه چیز مهمتره
تو می‌توانی در کنار درس خواندن به اندازه توانایی خود وارد معاملات آتی
هم بشی ولی درس خواندن را در هیچ شرایطی رها نکن
احمد گفت: چشم و رفت که با چشم بازتری وارد قراردادهای آتی شود.

لیست کارگزاران مجاز در معاملات آتی

ردیف	نام کارگزاری	تلفن	نمبر	آدرس	آدرس وب سایت
۱	آرمون بورس	۸۸۷۰۶۵۷۰	۸۸۷۱۸۸۷۹	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۴ واحد ۴۰۶	www.armoonbourse.com
۲	آگاه	۸۸۹۳۷۱۰۹ ۸۸۹۳۶۹۸۸	۸۸۹۱۹۳۸۱	خ حافظ - خ رودسر پ ۱۷ - طبقه هفتم	www.agahbroker.com
۳	آبان	۸۸۵۵۳۰۳۰	۸۸۵۵۶۰۸۰	خ ولیعصر، بالاتر از سه راه شهید بهشتی، پلاک ۲۱۱۳	www.abanbroker.com
۴	آراد ایرانیان	۸۸۸۹۸۹۶۹	۸۸۸۹۸۹۶۹	خ قرنی بالاتر از طالقانی پ ۱۰۸ - ط ۱	www.gbourse.com
۵	آرمان ندبیر نقش جهان	۰۳۱۱۶۴۱۴۷۱۰-۱۲			
۶	امین آوید	۸۸۶۵۹۶۳۴-۵	۸۸۶۵۹۶۳۶	خ ولیعصر- بالاتر از میرداماد-خ قبادیان پ ۵۱- ط ۱	www.aminbc.com
۷	ایران سهم	۸۸۸۷۳۳۳۶	۸۸۸۷۳۳۳۶	خ گاندی- خ یکم شماره ۲۰	www.iransahm.ir
۸	بازار سهام	۲۲۲۵۴۱۲۷-۹	۲۲۲۵۴۱۶۵	میرداماد - خ شهید حساری - ک دوم پ ۳۷	www.bazarsahamabourse.com
۹	بانک صادرات	۸۸۳۸۳۶۲۵-۳۰	۸۸۳۸۳۶۲۵-۳۰	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۴ واحد ۴۰۹	www.saderatbourse.com
۱۰	بانک صنعت و معدن	۸۸۴۹۷۵۹۱-۴	۸۸۴۹۷۵۸۹-۹۰	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۲ واحد ۲۰۲	www.smbroker.ir

ردیف	نام کارگزاری	تلفن	نمبر	آدرس	آدرس وب سایت
۱۱	بانک کشاورزی	۸۸۳۸۳۶۸۱۴-۴	۸۸۳۸۳۶۸۵۴-۶	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۳-واحد ۳۰۵	www.agribourse.com
۱۲	بانک ملی ایران	۸۸۳۸۳۶۳۳-۳۵	۸۸۳۸۳۶۳۲	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۴-واحد ۴۱۱	www.bmicb.com
۱۳	بانک ملت	۸۸۳۸۳۱۳۶-۹	۸۸۳۸۳۱۳۶-۹	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۱-واحد ۱۰۷	www.mellatbourse.com
۱۴	آراد ایرانیان	۶۶۷۴۳۸۴۸-۹	۶۶۷۴۴۲۴۰	خ حافظ-بعد از سازمان بورس بن بست ایرانیان پ ۲-ط ۶	www.novinbourse.com
۱۵	بانک پاسارگاد	۸۸۳۸۳۵۴۸-۵۲	۸۸۳۸۳۵۵۳	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۱-واحد ۱۰۴	www.pasargadbroker.com
۱۶	بهنر	۸۸۳۸۳۵۷۰-۷۲	۸۸۳۸۳۵۶۹	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۳-واحد ۳۱	www.bahonarbrokerage.com
۱۷	بهپرو	۸۸۴۹۷۵۴۰-۳	۸۸۴۹۷۵۴۴	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۴-واحد ۴۰۱	www.behbourse.com
۱۸	بهمن	۸۸۳۸۳۶۶۱-۶۳	۸۸۳۸۳۶۶۰	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۵-واحد ۵۰۵	www.bahmanbroker.com

ردیف	نام کارگزاری	تلفن	نمابر	آدرس	آدرس وب سایت
۱۹	بورس بیمه ایران	۸۸۳۸۳۱۷۶	۸۸۳۸۳۱۷۶	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ طبقه ۴-واحد ۴۰۶	www.boursebimeh.com
۲۰	بورس ایران	۸۸۸۴۳۸۷۹	۸۸۸۱۰۳۲۹	خ مفتاح شمالی پایین تر از مطهری روبروی پمپ بنزین کک شهید بخشی موفر-پ ۱۲	
۲۱	بانک مسکن	۸۸۳۸۳۴۴۹-۵۱	۸۸۳۸۳۴۴۸	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۳ واحد ۳۱۲	www.maskanbourse.com
۲۲	بانک تجارت	۸۸۹۳۳۵۳۸	۸۸۹۳۴۶۴۴	خ طالقانی - بعد از پل حافظ پلاک ۲۳۸	www.bt-broker.com
۲۳	پارس ایده بنیان	۸۸۴۹۷۵۹۶-۹۹	۸۸۴۹۷۵۹۶-۹۹	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۳ واحد ۳۰۹	www.pib.co.ir
۲۴	پارس نمود گر	۸۸۶۰۱۸۰۰-۵	۸۸۶۰۱۸۰۸	خ ملاصدرا بین چهار راه شیراز و شیخ بهایی - پ ۱۸۸	www.parsnem.com
۲۵	پارسیان	۸۸۹۴۸۲۲۹-۳۴	۸۸۹۴۹۷۴۳	خ بندرانزلی نبش خ رودسر ساختمان میلاد پلاک ۶۷ طبقه دوم	www.parsianbroker.com
۲۶	توسعه سرمایه دنیا	۸۸۴۹۷۵۵۴-۵۷	۸۸۴۹۷۵۵۴-۵۷	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نبش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۵ واحد ۵۰۵	www.tsd-broker.com

ردیف	نام کارگزاری	تلفن	نمبر	آدرس	آدرس وب سایت
۲۷	تأمین سرمایه نوین	۸۸۹۴۹۷۴۶	۸۸۹۴۹۷۴۶	خ قائم مقام فراهانی نیش بیمارستان تهران کلینیک ک آزادگان پ ۱۷ - ط همکف	www.nibbroker.com
۲۸	توازن بازار	۸۸۳۸۳۵۶۳-۶۵	۸۸۳۸۳۵۶۲	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۳ واحد ۳۰۱	www.tavazonbrokerage.com
۲۹	تدبیر گران فردا	۸۸۷۹۰۸۲۱	۸۸۷۹۸۷۳۴	خ آفریقا-نیش خ بیست و پنجم ساختمان ۲۹- طبقه ۲-واحد ۲	www.tadbirbroker.com
۳۰	حافظ	۸۸۳۸۳۶۴۷-۹	۸۸۳۸۳۶۶۶	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۴ واحد ۴۱۲	www.hafezbourse.com
۳۱	خبرگان سهام	۸۸۳۸۳۶۷۵-۸	۸۸۳۸۳۶۷۴	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۳ واحد ۳۰۷	www.khobreganekala.com
۳۲	دنیای خیره	۶۶۷۲۴۰۰۱-۲	۶۶۷۲۴۰۰۳	خ حافظ جنوبی ک کاروان صالح پ ۳۱ - ط ۱	www.dkhobreh.com
۳۳	رضوی	۸۸۳۸۳۶۶۷-۰۷	۷۰-۸۸۳۸۳۶۶۷	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۲ واحد ۲۰۳	www.razavibroker.com
۳۴	راهبرد سرمایه گذاری ایران سهام	۶۶۷۴۳۸۷۴	۶۶۷۳۱۴۹۷	انتهای پل حافظ روبروی شرکت پورس- پ ۵۲۶	www.rahbord-investment.com

ردیف	نام کارگزاری	تلفن	نمبر	آدرس	آدرس وب سایت
۳۵	راهنمای سرمایه گذاران	۸۸۳۸۳۶۹۵-۸	۸۸۳۸۳۶۹۵-۸	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۵ واحد ۵۰۲	www.rahnamabroker.com
۳۶	ستاره جنوب	۸۸۳۸۳۵۷۶-۷۸	۸۸۳۸۳۵۷۹	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۵ واحد ۵۱۲	www.southstar-co.com
۳۷	سهل آشنا	۸۸۳۸۳۶۳۹-۴۲	۸۸۳۸۳۶۳۹	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۳ واحد ۳۰۶	www.abme.ir
۳۸	سینا	۸۸۴۹۷۵۶۱-۶	۶-۸۸۴۹۷۵۶۱	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۴ واحد ۴۰۴	
۳۹	سی ولکس کالا	۸۸۳۸۳۵۸۴-۸۶	۸۸۳۸۳۵۸۳	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۲ واحد ۲۰۸	www.seavolexkala.com
۴۰	سیماب گون	۸۸۳۸۳۵۹۷-۶۰۰	۸۸۳۸۳۵۹۷-۶۰۰	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۲ واحد ۲۰۷	www.simabgoonbourse.com
۴۱	سپهر باستان	۸۸۴۹۷۲۴-۷	۸۸۴۹۷۲۸	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۲ واحد ۲۰۶	www.sepehrebastan.com
۴۲	سرمایه و دانش	۶۶۷۴۳۰۸۷-۸	۶۶۷۱۶۴۲۸	خ حافظ روبروی شرکت بورس ک کامران صالح پ ۲۰ - ط ۲	www.ckbroker.com

ردیف	نام کارگزاری	تلفن	نمبر	آدرس	آدرس وب سایت
۴۳	شهر	۸۸۴۹۷۶۱۶-۲۰	۸۸۴۹۷۶۲۰-۱	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانی شماره ۳۵۱ - طبقه ۳ واحد ۳۰۸	www.shahrbourse.com
۴۴	صبا جهاد	۸۸۳۸۳۶۱۸-۲۲	۸۸۳۸۳۶۲۳	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانی شماره ۳۵۱ - طبقه ۱ واحد ۱۰۲	www.sjb.co.ir
۴۵	فولاد مینا	۸۸۳۸۳۶۱۱-۶	۸۸۳۸۳۶۱۰	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانی شماره ۳۵۱ - طبقه ۲ واحد ۲۰۱	www.fouladmabna.com
۴۶	فارابی	۸۸۵۵۷۲۷۴-۶	۸۸۵۵۷۲۷۸	تهران-یوسف آباد خیابان سیدجمال الدین اسدآبادی خیابان یازدهم -نیش خیابان فراهانی پور پلاک ۱۲ - طبقه دوم شمالی	www.farabibroker.com
۴۷	کاسپین مهر ایرانیان	۸۸۴۹۷۶۰۴-۶	۸۸۴۹۷۶۰۳	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانی شماره ۳۵۱ - طبقه ۴ واحد ۴۰۷	www.sepahbourse.com
۴۸	کالای خاور میانه	۸۸۴۹۷۶۱۱-۴	۸۸۴۹۷۶۱۵	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانی شماره ۳۵۱ - طبقه ۴ واحد ۴۱۰	www.mecbroker.com
۴۹	مبین سرمایه	۸۸۳۸۳۱۲۹-۳۱	۸۸۳۸۳۱۲۸	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانی شماره ۳۵۱ - طبقه ۵ واحد ۵۱۱	www.mobinsarmayeh.com

ردیف	نام کارگزاری	تلفن	نمبر	آدرس	آدرس وب سایت
۵۰	مفید	۸۸۳۲۸۴۳۰-۱	۸۸۳۲۸۴۲۹	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۱ واحد ۱۰۱	www.mofidmetal.com
۵۱	مشاوران سهام	۸۸۴۹۷۵۶۸-۷۱	۷۱-۸۸۴۹۷۵۶۸	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۳ واحد ۳۰۳	www.tehranstock.com
۵۲	مهر آفرین	۶۶۷۴۳۹۰۰ ۸۸۳۸۳۱۵۶-۸	۶۶۷۴۴۸۵۱ ۸۸۳۸۳۱۵۶	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۵ واحد ۵۱۰	www.mehrbroker.com
۵۳	مدیر آسیا	۸۸۳۴۳۶۶۸	۸۸۳۴۳۶۶۸	یوسف آباد، خ دوم پ ۱۱ - طبقه ۳ واحد ۸	
۵۴	نهایت تگر	۸۸۳۸۳۵۹۰-۹۳	۹۳-۸۸۳۸۳۵۹۰	خ طالقانی-بعد از تقاطع ولیعصر-نیش خیابان بندرانزلی شماره ۳۵۱ - طبقه ۵ واحد ۵۰۷	www.nahayatnegar.com
۵۵	امین سهم	۶۶۷۲۶۶۲۷ ۶۶۷۲۶۵۰۵	۶۶۷۲۶۲۸۴	خ حافظ جنوبی جنب بانک اقتصاد نوین - پلاک ۲۳۱ طبقه چهارم غربی	

معاملات آتی دارای ریسک است و مشتریان لازم است قبل از انجام معامله با ریسک‌های این قراردادها آشنا باشند. مطالب این کتاب فقط به منظور آشنایی مشتریان با معاملات است و نباید به عنوان ضمانت موفقیت آنان در معاملات آتی تلقی شود.

شرکت بورس کالای ایران
www.ime.co.ir

تهران، خیابان آیت اله طالقانی، بعد از تقاطع خیابان حضرت ولی عصر (عج)، نبش خیابان بندر انزلی، شماره ۳۵۱،
تلفن: ۲- ۸۵۶۴۰۰۰۰